

ПРИЈАВНО: 15. 01. 2010			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредности
	87		

УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
-НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ –
КРАГУЈЕВАЦ

**ПРЕДМЕТ: Извештај о оцени урађене докторске дисертације
кандидата мр Војислава Јовића**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета у Крагујевцу бр. 08-3505/5 од 24. децембра 2009. године, формирана је Комисија за оцenu и одбрану докторске дисертације Мр Војислава Јовића, под називом **Прикривени иследник као субјекат откривања кривичних дела и учинилаца**, у саставу: др Станко Бејатовић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ментор, др Војислав Ђурђић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу и др Бранислав Симоновић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу. Након детаљног прегледа и анализе писаног рада, Комисија подноси Већу следећи:

ИЗВЕШТАЈ

I. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Основни биографски подаци

Кандидат Мр Војислав Јовић рођен је 04. септембра 1959. у Врању, где је завршио основну и средњу школу. Дипломирао је на Факултету безбедности у Скопљу (дипл. правник - смер безбедност) 1988. године. Магистарске студије на Правном факултету Универзитета у Крагујевцу уписао је школске 2004. год. на смеру кривичноправних наука, где је 2008. године стекао академски назив *магистра правних наука* одбранивши магистарски рад под насловом: "Организовани криминалитет и методе сузбијања".

Мр Војислав Јовић је запослен на Правном факултету Интернационалног универзитета у Новом Пазару у звању асистента на предметима „Криминалистичка тактика“, и „Криминалистичка оператива“. У својој досадашњој професионалној

каријери учествовао је у четири домаћа и међународна истраживања из кривичноправне области и у раду већег броја научних скупова са међународним учешћем. Објавио је девет научних и стручних радова.

2. Научно истраживачки рад кандидата:

Истраживачки пројекти: Кандидат Војислав Јовић до сада је учествовао у раду на четири истраживачка пројекта, и то у два у својству члана научно-истраживачког тима, у једном у својству руководиоца целог пројекта а у једном у својству руководиоца подпројекта. Посматрано појединачно реч је о следећим пројектима:

- Полиција у локалној заједници. Пројекат реализован у сарадњи МУП Републике Србије, OSCE и DFID (Члан истраживачког тима).
- Препоруке за борбу против крађе моторних возила. Пројекат реализован у сарадњи МУП Републике Србије и OSCE (Члан истраживачког тима).
- Реформа полиције. Пројекат реализован у сарадњи МУП Републике Србије и Дански центар у Београду (Руководилац подпројекта за криминалистичку полицију).
- Израда полазног оквира Националне стратегије превенције криминала, Пројекат реализован у сарадњи МУП Републике Србије и Мисије OSCE у Србији (Руководилац пројекта).

Национални и међународни научни скупови: Кандидат Војислав Јовић до сада је учествовао у више националних и међународних научних скупова, од којих треба издвојити следеће:

- Закони и процедуре Европске Уније, Скуп одржан у организацији Београдске отворене школе и Канцеларије Председника Републике, Београду, 19. - 20. јуни 2007. год.
- Безбедносна архитектура ЕУ – Поглед из СЦГ, Београд, 27. април 2006. год.
- Криминалистичко-обавештајне опсервације, Београд, 23. јуна 2005. год.
- Прикривени иследник, Скуп одржан у организацији Канадске Краљевске коњичке полиције, Београд, 15. јула 2005. год.
- Менаџмент у руковођењу, Београд, 07-11. јула 2004. год.
- Криминалистичко-обавештајне тајне операције, Београд, 17. априла 2004. 2003. год.
- Стратешко планирање, Београд, 11-16. јун 2003. 2003. год.
- Спровођење програма УН (SALW), Љубљана, 09-11. марта 2003. год.
- Полиција у локалној заједници, Скуп одржан у организацији ОЕБС, Београд, 23-27. априла 2002. год.
- Државни и међународни економски утицај трговине кратким оружјем, Софија, 23-26. јуна 2002. год.
- Подизање обавештајне будности за високе руководиоце, Скуп одржан у организацији NCIS Велика Британија, Београд, 18. септембар 2002. год.
- Полиција у мултикултуралном друштву, Софија, 23-27. априла 2002. год.
- Менаџмент у полицији, Бања Лука, 04-09. јуна 2002. год.

II. ОЦЕНА РАДА (критеријуми Правилника Универзитета о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, Прилог бр. 2, тачка 2.)

1. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

Значај и допринос докторске дисертације мр Војислава Јовића под насловом *Прикривени иследник као субјекат откривања кривичних дела и учинилаца*, огледа се не само у обогаћивању корпуса савремених кривичноправних и криминалистичких сазнања о новим методама, инструментима и средствима откривања и доказивања организованог и других најтежих облика криминалитета, већ се могу ценити и у светлу нужних напора на креирању адекватне стратегије, политике и програма откривања, доказивања и спречавања ове врсте криминалитета као и криминалитета уопште на простору Републике Србије и шире с обзиром на изразито присутно својство међународног карактера ове врсте деликвенције.

Актуелна криминолошка сазнања о организованом криминалитету сасвим јасно упућују пре свега на изузетно велики степен његове друштвене опасности, његов међународни карактер, његову сложеност и узрочност феномена, а у оквиру тога и на значај што успешнијег откривања ове врсте криминалних активности услед чега истраживање феноменолошких и етиолошких обележја ове врсте криминалитета на једној, као и обележја друштвене реакције на другој страни, за кривичноправну, криминалистичку и криминолошку науку представља стални задатак. Ова докторска дисертација потврђује се као значајна у светлу наведених задатака савремене кривичноправне и криминалистичке науке посебно имајући у виду допринос који пружа у домену начина, услова и метода откривања и доказивања ове врсте криминалитета у Републици Србији, а у оквиру тога посебно допринос нових –нетрадиционалних метода откривања и доказивања кривичних дела и њихов универзални карактер. Допринос ове дисертације у области креирања адекватног друштвеног реаговања на ову врсту криминалитета посебно треба нагласити с обзиром на драматичност утицаја природе и квалитета ове врсте деликвенције а затим и криминалитета уопште на све друштвене токове. Указивањем на хетерогеност структуре ове врсте криминалитета и разноликост његовог испољавања дисертација наглашава потребу флексибилног приступа у изградњи адекватних формалних друштвених одговора, било да је реч како о систему и методама откривања и доказивања тако и о субјектима борбе правосуђа кроз његову специјализацију уз уважавање нужности обухватне стратегије и вишесистемског приступа на локалном, регионалном и националном нивоу. Уз ово, допринос дисертације у овом домену треба ценити и у светлу актуелне стратегије спречавања организованог и других тешких облика криминалитета не само у Републици Србији, већ и уопште с обзиром на његов изразит међународни карактер.

2. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидата у одговарајућој научној области

Комисија сматра да докторска дисертација *Прикривени иследник као субјекат откривања кривичних дела и учинилаца*, представља резултат оригиналног научног рада кандидата мр Војислава Јовића у области

кривичноправних наука, односно у области Кривичног процесног права и Криминалистике. Резултати истраживања, које је кандидат у оквиру свог рада спровео, представљају вредан и оригиналан допринос ширем корпусу сазнања на коме се темеље стратегија и активности у области откривања и доказивања кривичних дела и њихових учинилаца путем нових метода и средстава, и то не само у Републици Србији већ уопште.

3. Преглед остварених резултата рада кандидата у научној области

Мр Војислав Јовић је у свом досадашњем научном раду објавио већи број радова из научне области кривичних наука, првенствено из области Кривичног процесног права и Криминалистике, од којих су неки директно, а неки посредно повезани са темом докторске дисертације. Посматрано у овом контексту, међу објављеним радова, пажњу заслужују следећи радови.

- *Национална криминалистичко-обавештајна служба*, Часопис „Безбедност“, број 3/04, Београд, УДК 356.251 351.741, стр. 419-431.

- *Основне међународне дефиниције организованог криминала*, Перјаник, (Часопис за теорију и праксу из области полиције, безбедности, криминалистике и права), Даниловград, бр. 8/2005, UDC 343.9.02, ИССН 1451-3412, стр. 74-85.

- *Криминалистичко обавештајни рад*, Перјаник, Даниловград, бр. 14/15/2"7, UDC 343.9, ИССН 1451-3412, стр. 124-134.

- *Полиција као активни субјект у сузбијању малолетничке делинквенције*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Зборник, „Кривичноправна питања малолетничке делинквенције“, Београд, 2007. год., ISBN 978-86-906513-3-7., стр. 291-309.

- *Превенција и сузбијање кривичних дела и прекршаја у васпитно-образовним установама и њиховом окружењу*, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Златибор 2008, ISBN 978-86-80113-70-8, стр. 141-155.

- *Полазни оквир Националне стратегије превенције криминала*, Зборник, „Казнено законодавство и превенција криминалитета“, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Палић 2008. год., ISBN 978-86-83287-29-1, стр. 435-450.

- *Компаративни приказ појединих метода сузбијања организованог криминалитета*, Безбедност, бр. 3/2008., УДК 343.9.02, стр. 26 – 45.

- *Поједностављене форме поступања полиције према учиниоцима кривичних дела и њихове специфичности у односу на малолетне учиниоце*, Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Зборник „Поједностављене форме поступања у кривичним стварима и алтернативне кривичне санкције“, Златибор, 2009., ISBN 978-86-83437-75-7, стр. 380 – 403.

- *Неки аспекти прања новца и корупције у Републици Србији /пријављивање, оптужење и осуда – теоријско и емпиријско истраживање/*, Интернационална асоцијација криминалитета, Зборник, „Корупција и прање новца (узроци, откривање, превенција)“, Сарајево, 2009., ISBN 978-99938-874-4-7, стр. 243-257.

4. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Комисија сматра да докторска дисертација кандидата мр Војислава Јовића под називом *Прикривени иследник као субјект откривања кривичних дела и учинилаца*, у потпуности испуњава постављене захтеве у погледу обима и

квалитета рада с обзиром на тему која је пријављена и одобрена. Теоријска и практична истраживања у оквиру рада кандидата одговарају наслову докторске дисертације, а може се констатовати међусобно поклапање одобрених циљева истраживања и циљева постављених у раду, затим одобрене и примењене методе, као и одобрене и завршне структуре докторске дисертације.

5. Приказ структуре и садржаја израђене докторске дисертације

Рукопис докторске дисертације је обима 442 странице, од чега 426 страница текста и 16 страница пописа коришћене литературе, са 300 библиографских јединица и 43 интернет адресе. Рад садржи 8 илустрација у форми графикана и 515 фуснота.

Дисертација се састоји од увода и девет делова (са већим бројем поглавља) који носе наслове: Уводна разматрања (стр. 1-16), Општа разматрања о субјектима откривања кривичних дела и њихових учинилаца (стр. 17-60), Историјски приказ коришћења и нормативног регулисања прикривеног иследника као субјекта у откривању кривичних дела и учинилаца (стр. 61-90), Прикривени иследник у кривичном законодавству Републике Србије (стр. 91-153), Криминалистички аспекти примене института прикривеног иследника (стр. 154-267), Прикривени иследник у упоредном кривичном законодавству (стр. 268-321), Међународни правни стандарди о институту прикривеног иследника (стр. 322-354), Међународна сарадња и њен значај у практичној примени института прикривеног иследника (стр. 355-404), Емпиријско истраживање института прикривеног иследника (стр. 405-414) и Закључна разматрања и предлози *de lege ferenda* (стр. 415-428).

Дајући приказ досадашњих сазнања о природи и димензијама проблематике прикривеног иследника уопште (у свету и домаћим условима) кандидат у *уводним разматрањима* указује на значај изучавања овог проблема као и његову изузетну сложеност, наглашавајући већ овде, сходно методологији израде докторске дисертације, проблем и предмет рада, постављену хипотезу, методе истраживања и изворе података. Предмет истраживања су правни и криминалистички аспекти прикривеног иследника као субјекта откривања кривичних дела и учинилаца. Већ у овом делу се износи низ напомена које илуструју стање организованог и тешког криминалитета, првенствено његову комплексност, мултикаузалну природу, мултиманифестност, интерактивност, латентност и диспропорцију званичних процена његовог обима и фактичког стања, и уводи у контекст институт прикривеног иследника, стварањем дистинкције између традиционалних метода и техника откривања кривичних дела и учинилаца, заснованим на неадекватној правној регулативи као и традиционалној правној и криминалистичкој теорији и пракси која је до сада у многоме заобилазила савремене међународне стандарде и принципе „најбоље праксе“.

У хипотетичком оквиру истраживања, имајући у виду да ефикасна примена прикривеног иследника на откривању кривичних дела и учинилаца у оквиру правне и криминалистичке теорије и праксе, захтева јединствено, континуирано, координирано, истовремено и ефикасно реализовање свих активности, истраживање је започето генералном хипотезом: *да је примена прикривеног иследника као субјекта у откривању кривичних дела и учинилаца у Републици Србији компатибилна са применом прикривених иследника као субјеката у откривању кривичних дела и учинилаца у Европи*. Због сложености и вишезначности прикривеног иследника овај као ретко који други предмет истраживања пружио је могућност интердисциплинарног приступа у коме су место

нашли бројни методи (првенствено историјски, компаративни, статистички метод, метод анализе садржаја и др.). За истраживање су коришћени стручни и научни радови о прикривеном иследнику и организованом криминалитету, статистички извештаји и архивска документа тужилаштва, судова, тужилаштва за организовани криминал, Окружног суда у Београду, евиденције /полиције, тужилаштва, суда/, евиденције центра Уједињених нација за превенцију криминалитета са седиштем у Бечу, евиденције ИНТРЕПОЛ-а Београд, евиденције ОЕБС- Мисија за Србију у Београду, евиденције ЕВРОПОЛ-а, евиденције INTERPOL са седиштем у Лиону, евиденције Министарства правде и евиденције Министарства спољних послова. Извори података циљно стварани за ово истраживање јесу шире искуствене евиденције појединих организационих јединица Министарства унутрашњих послова Републике Србије. Посебно је у овом контексту коришћена стручна и научна грађа која је прикупљана више година, на семинарима и стручним скуповима у земљи и иностранству, из области прикривених операција а која због специфичности садржаја, није јавно публикована.

Први део дисертације који носи назив ``Општа разматрања о субјектима откривања кривичних дела и њихових учинилаца`` садржи опште напомене о субјектима откривања кривичних дела и њихових учинилаца, корелације кривичног законодавства и субјекта откривања, као и анализу питања степена законодавне компатибилности са његовом практичном применом. Надаље, ту се говори о субјектима на нивоу одговорности и на нивоу факултативности, са посебним освртом на полицију као примарном субјекту у откривању кривичних дела и учинилаца и довођењу у контекст института прикривеног иследника у смислу могућности његовог ангажовања из структура наведених субјеката.

Историјски приказ коришћења и нормативног регулисања прикривеног иследника као субјекта откривања кривичних дела и учинилаца су питања која чине предмет разматрања другог дела дисертације и он садржи два поглавља. У првом поглављу (Настанак и историјски развој прикривеног иследника) приказана је етимолошка димензија прикривеног иследника преко традиционалног агентурног система до савременог приступа прикривеним делатностима, те направљена разлика између агентурног рада и делатности прикривеног иследника. Развојни пут прикривеног иследника посматран је из контекста историјског развоја не обраћајући пажњу на техничке, нормативне и друге факторе, али уважавајући општу тезу да су информатори – достављачи били „универзалне форме друштвеног надзора“, када су почеле да се развијају не само прикривене методе рада у криминалном миљеу применом инфилтрираног људског ресурса, већ се развијају и методе вођења, одабира агената, обуке и инфилтрације чији је циљ био прикупљање података и доказа. Надаље, ту су дате специфичности англосаксонског и континенталног правног система у примени прикривеног иследника, са освртом на историјске реформе полиције и служби безбедности у оквиру којих су неконвенционалне прикривене делатности добиле на значају.

Друго поглавље овог дела дисертације посвећено је проблематици савремених облика института прикривеног иследника и начину и облику његовог нормативног регулисања . У овом поглављу је дат кратак осврт на период усвајања прикривеног иследника као савремене истражне методе у појединим земљама англосаксонског правног система и његово увођење у Републици Србији и земљама бивше Југославије. Затим, указано је на знатну временску разлику почетка његове примене у свету. То је почетак двадесетог века када су у питању Сједињене Америчке Државе, односно друга половина двадесетог века када је у питању Европа, а почетак двадесет првог века, када је у питању Република Србија.

Трећи део дисертације носи назив ``Прикривени иследник у кривичном законодавству Републике Србије`` и садржи три поглавља. Прво поглавље је посвећено општим разматрањима о институту прикривеног иследника. У овом делу је дата етимолошка димензија прикривеног рада односно обавештајног рада као битне претпоставке успостављања прикривеног иследника као новог концепта. Хронолошки је приказана динамика доношења инструктивних докумената којима је била прописана прикривена делатност, односно услови и начини ангажовања обавештајних извора. Основни закључак ове анализе је да је идеја или нужност успостављања прикривеног иследника као процесног и криминалистичког института детерминисана потребом да се криминалитет као феномен који је експониран у свим облицима, сузбија на начин који ће у знатно већој мери створити претпоставке за успех. Надаље, у овом делу се говори о начелима на којима се заснива делатност прикривеног иследника, с обзиром да природа његове делатности подразумева са једне стране потенцијално ограничавање права и слобода грађана, а са друге ствара опасност да угрози ток и исход његовог ангажовања. Даље, полазећи од чињенице значаја људских права и неопходности њихове заштите у овом делу дисертације обрађено је и питање начина њихове заштите у случаја ангажовања института прикривеног иследника.

Кривичноправни аспект прикривеног иследника као предмет другог поглавља овог дела дисертације се бави кривичноправним оквиром за његово ангажовање, подразумевајући врсту кривичних дела за која се може ангажовати, затим кривичноправни основ, основ сумње и начело супсидијарности. Надаље, ту се појашњавају и нека спорна питања ангажовања прикривеног иследника, као што су подстрекавање на извршење кривичног дела, односно својство прикривеног иследника ако учини кривично дело током ангажовања и сл.

На крају, у оквиру кривичнопроцесног аспекта прикривеног иследника, као трећег поглавља овог дела дисертације обухваћено је његово нормативно уређење кроз пет законских докумената, и то од његовог нормирања 2002. године па до најновијих измена из 2009. године. Затим, обрађен је формалноправни основ за његово ангажовање, временско трајање и персонална решења, односно процесни оквир и његов процесни статус. Уз ово, овде је обрађено и питање контроле рада прикривеног иследника, што је такође важно и због чињенице да од законитости његовог рада зависи, поред осталог, и резултат његовог ангажовања, процесни значај прикупљеног материјала и његов процесни статус.

Криминалистички аспекти примене института прикривеног иследника су питања обрађена у четвртом делу дисертације. Посматрано са аспекта своје архитектонике сва ова питања су груписана у два поглавља. Прво поглавље се бави прикривеним криминалистичким опсервацијама и ту је појашњена сложеност савремених криминалистичких операција и њихова реализација указујући да спровођење прикривене криминалистичке операције није феномен данашњег времена већ неопходност савременог рада криминалистичких служби са једне стране, цивилизацијског тренутка, еволуције криминалног миљеа и појава у њему и његове свеопште сложености која се налази у све већем нарастању криминалних делатности, безбедносних изазова, ризика и претњи са друге стране. Поред овог, ту је дат и концепт управљања криминалистичким операцијама, који се везује за достизање циљева кривичнопроцесног и криминалистичког система, па се у том смислу и дефинише као континуирани процес који се усмерава ка реализацији циљева. Надаље, овде су појашњена и одређена термиолошка одређења учесника у прикривеним операцијама који се ангажују као логистичка подршка током ангажовања прикривеног иследника. Поред овог, ту је посебно појашњена и област која се односи на радње полиције које претходе примени прикривеног

иследника, сврстане у криминалистичко-оперативни, криминалистичко-обавештајни и аналитички процес.

Ангажовање прикривеног иследника су питања која чине предмет другог поглавља овог дела дисертације. Обухватају стандарде и процедуре којих се је неопходно- придржавати, са посебним акцентом на заштиту података о предстојећим операцијама и прописивања степена поверљивости. Затим, ту је обрађено и питање руковођења прикривеним операцијама које захтева високостручну обуку учесника, која је у овом делу појашњена по нивоима у зависности од улоге учесника и нивоа руковођења. Поред овог, ту је посебно обрађена и селекција и регрутација прикривених иследника, као један од најважнијих аспеката прикривеног рада, који подразумева одређену спецификацију личности. Предселекција и обука прикривених иследника и њихових вођа (хендлера), која се постиже похађањем специјализованих курсева из различитих области, као и стварање легенде и сценарија, представљају процес који је од кључног значаја када се прикривени иследник инфилтрира у организовану криминалну групу. Надаље је појашњена област периодичне ревизије током ангажовања прикривеног иследника, систем извештавања и евидентирања података током операције, као и формирање и вођење књиговодства. Метод инфилтрације појашњен је са аспекта инфилтрирања људског ресурса преко више облика инфилтрације, као и инфилтрација техничког ресурса.

Предмет разматрања петог дела дисертације су питања посвећена кривичноправној нормативи и практичној примени института прикривени иследник у упоредном кривичном законодавству. С обзиром на универзални карактер ових института овде су обухваћена компаративна кривична законодавства једанаест земаља англосаксонског и континенталног правног система. Код сваког од ових једанаест законодавстава указано је како на специфичности законских одредби тако и на криминалистичка правила којима се регулише делатност прикривеног иследника.

Међународни правни стандарди о институту прикривеног иследника су питања која чине предмет разматрања шестог дела дисертације. Посматрано са начина обраде сва су она груписана у три целине (групе питања). Обрада ове проблематике у дисертацији резултат је чињенице значаја института прикривеног иследника и могућност његове злоупотребе на рачун слобода и права човека и грађанина уопште, услед чега је сасвим разумљиво присуство и низа међународних правних стандарда о овом институту

Међународна сардња и њен значај у практичној примени института прикривеног иследника су питања која чине предмет разматрања седмог дела дисертације. Она су груписана у три поглавља. Прво поглавље се бави појмом и значајем међународне кривичноправне сарадње уопште уз посебно стављање акцента на анализу њених начела и појашњавање појединих одредби међународних правних прописа које се тичу (експлицитно или имплицитно) делатности прикривеног иследника.

У другом поглављу овог дела дисертације који носи назив "Међународна полицијска сарадња и њен значај у примени института прикривеног иследника" разрађена је проблематика билатералне и мултилатералне полицијске сарадње која је прописана на основу међународних споразума или других аранжмана које је Република Србија потписала са другим државама. У овом контексту посебан предмет разматрања је Конвенција о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи у чијим одредбама је прописана делатност прикривеног иследника. Уз ово, посебан акценат је стављен и на значај и улогу најзначајнијих међународних полицијских

организација (Интерпол, Еуропол, и СЕКИ центар) у практичној примени института прикривених иследника.

Емпиријско истраживање института прикривеног иследника су питања којима је посвећен осми део дисертације. Истраживањем спроведеном по овом питању је обухваћено укупно четири земаље, из разлога што се у већини земаља од којих су затражени статистички и други подаци, такви подаци не могу учинити доступним, због специфичности саме делатности прикривеног иследника и ознаке поверљивости на документима који се сачињавају тим поводом. Посматрано временски, анализиран је период 2004-2007. год. Два су основна закључка овог истраживања. Прво, примена институције прикривеног иследника је још увек симболична што се објашњава његовим релативно краћим озакоњењем. Друго, у Републици Србији био је, у посматраном временском интервалу, само симболичан број примењене мере ангажовања прикривеног иследника. Услед овог, није се могла изводити корелација и анализа на нивоу земаља које су обухваћене истраживањем по овом питању.

На самом крају дисертације (њен девети део) дата су закључна разматрања и предлози *de lege ferenda* у којима кандидат на један резимирани начин износи резултате до којих је дошао у раду на овој дисертацији.

У вези са овим делом дисертације пажњу заслужује још једна чињеница. Она је садржана у томе да су овде дати и одређени предлози који треба да допринесу ефикаснијој примени института прикривеног иследника, а који се пре свега тичу проширивања кривичноправног оквира за његову примену, увођења делатности полиције и информатора у конкретан законски оквир и примене међународних правних стандарда у нормирању и практичној примени овог института.

6. Научни резултати докторске дисертације

Истраживањем које је кандидат спровео у оквиру ове дисертације поткрепљене су полазне хипотезе које се односе на кривичнопроцесна и криминалистичка (теоретска, нормативна и практична) обележја института прикривеног иследника као нове методе откривања и доказивања организованог и других најтежих облика криминалитета. У том контексту посебан акценат се ставља на чињеницу да је појава института прикривеног иследника као и појава других нових метода откривања и доказивања најтежих облика криминалитета укључујући пре свега организовани криминалитет резултат сазнања да се против тако тешких облика криминалитета није могуће борити класичним методама откривања и доказивања.

Анализом питања која чине садржај дисертације потврђено је, полазно становиште, да је светска, европска и наша правна и криминалистичка мисао, под утицајем континуиране претње и ризика коју експонира организовани и тешки криминалитет уопште, еволуирао нормативно – методолошки концепт супротстављања криминалним делатностима које угрожавају основне друштвене вредности. У периоду последње деценије прошлог века свест о изузетној опасности од организованог и других тешких облика криминалитета широко је распрострањена, како на националном тако и на међународном нивоу. За разлику од Републике Србије, већина светских и европских земаља је, пре више деценија, схватила генерални проблем криминалитета, а нарочито организованог и тешког криминалитета, и у том смислу креирала нову криминално- политичку реакцију.

Праћна и криминалистичка мисао и пракса европских земаља осамдесетих година двадесетог века, упозоравала је да је на сцену криминалних делатности

ступио један нови облик вршења кривичних дела. Организовани и тешки криминалитет као својеврсни феномен који не садржи идеолошке мотиве, који је повезан са одређеним бројем лица сродних социјалних структура, организованих по хијерархијској основи, са основним циљем да преко илегалних и легалних активности које су у одређеном сегментима на нивоу савремених привредних и других организација, остваре такав профит који ће им, без дилеме, гарантовати моћ, у правом смислу те речи. Конвенционалне методе засноване на традиционалним криминалистичким правилима, не само да немају ефекта на супротстављању криминалним групама и њиховој „моћи“, већ их у покушају „импровизације“ супротстављања, јачају и храбре.

Кривична дела у вези са организованим и тешким криминалитетом последица су планирања, професионалног и специјалистичког начина извршења, што при реализацији криминалне делатности, за органе гоњења не оставља трагове на основу којих би се могло доказивати учешће у извршењу. Са друге стране, појединачном опструкцијом појединих државних службеника у оквиру законодавне, извршне и судске власти, опструира се ефикасност рада органа откривања и гоњења, и бруталним насиљем и застрашивањем, одвраћају потенцијални субјекти или жртве од сведочења, чиме се ствара страх од свемоћи организованог и тешког криминалитета код грађана, и „зид ћутања“ код чланова криминалних организација и свих оних који имају сазнања о њеној криминалној делатности. Све ово, уз друге узроке, допринело је почетком деведесетих година двадесетог века, евидентном порасту броја извршених кривичних дела, односно порасту организованог и тешког криминалитета у целини, што је забележено у свим европским земљама које су захваћене глобалним процесима транзиције економских и друштвених односа.

Теоријски приступи који своју делатност заснивају на примени традиционалних мера, техника и средстава, показали су се недовољно ефикасним инструментима за сузбијање организованог и тешког криминалитета. Не прихватајући суштину упозорења представника правне и криминалистичке мисли, многе европске земље нису спознале, да истовремено са ступањем на криминалну позорницу организованог и тешког криминалитета, правна и криминалистичка пракса буду нормиране новим методама и средствима за његово сузбијање. То је практично довело до тога да је тек након што је организовани и тешки криминалитет почео да угрожава основне темеље друштва, најпре је признато да он постоји, а затим су на националним и међународним нивоима донети документи којима су прописани нови методи и технике за његово сузбијање. Увођењем нових проактивних метода за сузбијање организованог и тешког криминалитета у правној и криминалистичкој пракси, крајем двадесетог века, које су већ примењиване у Сједињеним Америчким Државама, Европа је прихватила чињеницу да се организовани и тешки криминалитет не може контролисати ни сузбијати традиционалним методама.

Примена прикривених процесних и криминалистичких метода и средстава омогућила је органима безбедности да не истражују само поједина кривична дела која су извршена, већ да превасходно истражују читаву криминалну структуру и криминалну мрежу свих учесника у комплексној криминалној делатности. Нормирање и примена посебних мера, којима је прикривеност суштинско обележје, ствара основне претпоставке којима се органима откривања и гоњења омогућава доказивање криминалне делатности, а у одређеној мери и „елиминисање“ криминалне организације пре самог извршења кривичног дела.

Посебне процесне и криминалистичке мере које омогућавају тајност контроле криминалних делатности и антикриминалног деловања на сузбијању

организованог и тешког криминалитета уопште, своје утемељење налазе у савременим криминалистичко обавештајним делатностима, омогућавајући инфилтрацију у редове криминалних организација, као основа за изградњу безбедности грађана, имовине, држава и међународне заједнице.

Република Србија је, на простору Југоисточне Европе, једна од ретких која је тек крајем прошлога и почетком овога века, прихватила реалну чињеницу постојања, деловања и континуираног развоја организованог и тешког криминалитета. Експанзија криминалне делатности, довела је до прихватања и увођења нових савремених модела и концепата супротстављања у форми нормирања посебних правних и криминалистичких метода које, са друге стране, нису у довољној мери пратиле адекватне организационе структуре а у складу са тим изостало је доношење неопходних правила и процедура. Веома често најављивана наводна реформа кривичног законодавства и полицијског система, као једног од најзначајнијих предуслова за сузбијање организованог и тешког криминалитета уопште тек је започета 2002. године када је дошло до измене у процесном законодавству и прописивања нових посебних организационих структура за сузбијање организованог криминалитета. Убрзо након тога, исте године, прописан је и већи број посебних мера за сузбијање организованог криминалитета, међу којима и мера *ангажовања прикривеног иследника*. С обзиром на ово, може се констатовати да реформа нашег кривичног законодавства (материјалног и процесног) није започела на време, што је свакако успорило или у доброј мери онемогућило правовремено супротстављање организованом и тешком криминалитету уопште, знатно ефикаснијим – савременим методама.

Постојећи међународни правни стандарди и савремена криминалистичка пракса у борби против криминалитета, нарочито његових организованих и тешких облика, треба да послуже као референтна основа за развој новог концепта, који подразумева измену кривичног законодавства и успостављање ефикасних организационих структура. Поред ових мера које спадају у домен репресивних, Република Србија је до сада најмање позитивних помака учинила у области превенције криминалитета, генерално, а нарочито су изостали ефекти превенције организованог и тешког криминалитета. У тој области постоји један потпуно несразмеран однос између донетих стратегија и реализованих акционих планова. Стиче се утисак да је сврха и циљ постигнут оног тренутка када се донесе било која стратегија и када се она формално као број, дода на укупан збир, који ће квантитативно бити импозантан, а са друге стране квалитативни ефекти су незнатни или изостају. Проблем представља и чињеница што се веома мали број институција или појединаца, бави истраживањем узрока и услова настанка криминалитета /нарочито организованог и тешког/. Таква истраживања, ако и постоје, углавном се базирају на анализи статистичких показатеља, који се, с обзиром на постојећу методологију прикупљања и евидентирања, не могу сматрати потпуно релевантним. Мерама превенције се у суштини настоји да се елиминишу или ставе под контролу, узроци организованог и тешког криминалитета и спречи његово ширење, што би као основни предуслов за остваривање тог циља, требало да се успостави и осигура функционисање државних органа на нивоу њихових компетенција.

Са аспекта делатности института прикривеног иследника, који је као посебна доказна радња или специјална истражна метода, један од најефикаснијих облика сузбијања организованог криминалитета, заступа се становиште да је његова инсуфицијентна примена од нормирања до данашњих дана, у одређеној мери, допринела неефикасности државних органа на сузбијању криминалитета. Формално нормирање мере, без њене практичне криминалистичке примене, не

остварује њен *ratio legis*. Потенцијалну „одговорност“ за такво стање, свакако треба тражити у органима који су надлежни за примену института прикривеног иследника, међу којима полиција има примарну улогу, као орган који по правилу иницира примену мере. Институт прикривеног иследника као *sui generis* процесни субјект, своју процесну и криминалистичку природу, изводи из његовог положаја у преткривичном поступку, који карактерише низ функционално повезаних процесних активности, а његов *ultima ratio* произилази из начела супсидијарности, у случајевима откривања кривичних дела и њихових учинилаца у области организованог криминалитета.

Нормирање института прикривеног иследника полази од чињенице да су демократски принципи сваког друштва, па и нашег, створили претпоставку за успостављање јасне корелације између ефикасних, правних и криминалистичких прикривених метода, са једне стране и заштите људских права и основних слобода са друге стране. Наша држава је у том контексту, потписница важних међународних конвенција, којима се гарантује баланс између два „супротстављена“ циља: са једне стране, борбе против организованог криминалитета, а са друге стране заштита права која чине суштину субјективних права човека, са примарним акцентом на права у области приватности. Кривично законодавство Републике Србије је у оквиру измена и допуна које су уследиле у првим годинама овога века, прихватило правила међународних правних стандарда, којима се доприноси усклађености потенцијалних сукоба интереса друштва, да се заштити од делатности организованог и тешког криминалитета, и да истовремено заштити људска права, односно права на приватност сваког појединца. Упркос овој чињеници, присутна је и даље неусклађеност појединих законских одредаба што не иде у прилог заштите права на приватност. Надаље када се говори о примени института прикривеног иследника у контексту заштите људских права, указано је и на недостатке одређених општеформулисаних одредби Законика о кривичном поступку које, органу који их примењује екстензивним тумачењем, дају одређени облик „дискреционе процене“, којом се потенцијално могу угрозити људска права. Наиме, одредбама Законика о кривичном поступку, мера прикривеног иследника се може применити „...ако се на други начин не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано, односно ако се припремање кривичног дела не би могло открити, спречити или доказати или би то изазвало несразмерне тешкоће или велику опасност“, што значи да су надлежни органи, а примарно полиција, покушали другим мерама да открију кривично дело и да у томе нису успели. Спорно је питање, на који начин се утврђује, које мере је надлежни орган предузео и чиме поткрепљује тврдњу да су такве мере предузете. По угледу на компаративна искуства, сваки конкретан случај, у вези кога може потенцијално да се примени мера прикривеног иследника, мора да садржи формиран предмет – досије о предузетим другим мерама и радњама којима се кривично дело није могло доказати или открити, или је то било тешко остварљиво или опасно, као једне од претпоставки за разматрање иницијативе за примену мере прикривеног иследника.

Делатност прикривеног иследника, због своје специфичности и по својој природи са криминалистичког аспекта, у одређеним околностима, доводи његове учеснике, у позицију да предузимају мере које су са кривичноправног аспекта спорне. Једно од основних питања током спровођења ове прикривене делатности, јесте питање одговорности прикривеног иследника, његовог вође /хендлера/ или другог учесника /информатора/, у случајевима подстицања, односно подстрекавања потенцијалног учиниоца на извршење кривичног дела.

Становиште кандидата је да прикривени иследник или други учесник у прикривеним операцијама не може да буде одговоран за подстрекавање на извршење кривичног дела осумњиченог који је пре предузете радње подстрекавања, неспорно био предиспониран на извршење кривичног дела, односно да је раније створио одлуку да кривично дело изврши. Ово се посебно односи на учиниоце који су у ранијем периоду вршили кривична дела /повратници/, или постоје аналитички истражена оперативна и обавештајна сазнања о њиховој неспорној предиспонираности за вршење конкретних кривичних дела. Потпуно је другачије питање одговорности прикривеног иследника за кривично дело које он почини током спровођења прикривене делатности. Генерално посматрано, не постоје елементи на основу којих би се могла искључити одговорност прикривеног иследника или других учесника за извршено кривично дело. Сам покушај да се одговорност у овим случајевима елиминише усмеравао би на закључак да се кривична дела откривају вршењем кривичних дела. Уважавајући све околности у којима прикривени иследник спроводи делатности заступљено је становиште да је његова одговорност за извршено кривично дело неспорна, али би у спроведеном кривичном поступку, одређене околности које су имале утицаја на извршење кривичног дела, требале да буду олакшавајуће, што би утицало на врсту кривичне санкције, односно висину изречене казне.

Када је реч о кривичнопроцесном аспектима института прикривеног иследника посебно се указује на законску одредбу којом је прописано време трајања ангажовања прикривеног иследника. Важеће законско решење којим је прописано сукцесивно трајање мере са максималним роком до осамнаест месеци и временом трајања у првој фази до једне године, по угледу на упоредна законодавства, кандидат не сматра целисходним јер се тиме у одређеној мери онемогућава адекватна контрола рада прикривеног иследника и одређени вид ревизије његове делатности приликом доношења одлуке о евентуалном продужењу рока трајања и ствара простор за његов улазак у „кажњиву зону“. Екстензивна законска одредба којом се одређује персонално решење за примену института прикривеног иследника, такође је, према ставу кандидата, нецелисходна јер није ограничена на полицијске службенике, односно службенике органа безбедности. Надаље, када се говори о процесном оквиру за делатност прикривеног иследника, неспорно је да је тај оквир одређен садржајем из наредбе суда. Свака друга радња коју прикривени иследник треба да предузме /надзор и снимање, улажење у стан и друге просторије/ за коју је у редовним околностима потребна наредба суда, такву радњу може да предузме искључиво на основу посебне наредбе суда а не у оквиру наредбе за ангажовање прикривеног иследника. Сматра се да је делатност прикривеног иследника најефикаснија када се током његовог ангажовања обезбеде посредни – материјални докази. У случајевима када из оправданих – објективних разлога прикривени иследник не може да обезбеди материјалне доказе суд ће по правилу одлучити да га саслуша у својству сведока на околности сазнања која је прикупио током ангажовања. По угледу на многа упоредна законодавства, ако у таквим случајевима није целисходно да о сазнањима прикривеног иследника пред судом исказује његов вођа /хендлер/, као сведок по чувењу, идентитет прикривеног иследника који ће бити саслушан као сведок мора да буде апсолутно заштићен.

Код криминалистичког аспекта ангажовања прикривеног иследника став је кандидата да су мере и радње које полиција предузима, пре достављања иницијалног документа јавном тужиоцу, од кључног значаја, од којих у великој мери зависи исход операције и њена легалност. С обзиром на ово, неопходно је да претходне радње садрже оперативни, обавештајни и аналитички процес који је

изузетно значајан, како са аспекта основаности /основи сумње/ поднетог иницијалног акта и захтева јавног тужиоца према истражном судији, тако и са аспекта делатности прикривеног иследника, који ће на основу тако прикупљеног материјала, веома детаљно да сагледа профил мете. Исход операције коју прикривени иследник спроводи, у великој мери, зависи од нивоа обуке, односно степена стеченог знања, вештине и способности, и његове психичке стабилности, као и нивоа знања, вештина и способности које поседује његов вођа – хендлер /непосредни старешина/ који има кључну улогу у делатностима прикривеног иследника. Улога хендлера има један потпуни континуитет, како у фази ангажовања, односно од процеса стварања легенде, преко дневног надгледања делатности прикривеног иследника, његове контроле, ревизије, усмеравања у кризним ситуацијама, и спречавања уласка у „кажњиву зону“ тако и након окончаног ангажовања - у фази реинтеграције и евентуалне заштите.

На основу извршене анализе и корелације компаративног и кривичног законодавства Србије кандидат дефинише заједничке именитеље, као и поједине разлике појмовног одређења и процеса ангажовања прикривеног иследника. Према истом, заједнички именитељи се односе на: материјални основ за примену мере, који постоји у случајевима: основа сумње, почетне сумње, опште сумње, оправдане сумње да је *извршено* кривично дело; формални основ за примену мере који је, по правилу, одобрење надлежног тужиоца /надлежног истражног судије/, док у хитним случајевима меру одобрава високи руководилац полиције, која након тога мора да буде верификована, осим у случајевима када прикривени иследник улази у туђ стан, односно да то може да учини само уз наредбу или одобрење надлежног суда; рок трајања мере је по правилу сукцесивно одређен, што значи да се може продужавати више пута; прикривеном иследнику је по правилу забрањено провоцирање – подстрекавање на извршење кривичног дела, осим у случајевима када је очигледна предиспонираност потенцијалног осумњиченог да изврши кривично дело; прикривени иследник је по правилу кривично одговоран за извршење или учествовање у извршењу кривичног дела; прикривени иследник по правилу може да буде саслушан као сведок у кривичном поступку, на начин да се његов идентитет не открива; експлицитна примена начела супсидијарности и сразмерности; прикривени иследник је по правилу полицијски службеник.

Поред предње наведених заједничких именитеља, у појединим земљама присутне су одређене разлике у области примене института прикривеног иследника, као што су: *Припремање* кривичног дела као материјални основ /Република Србија и Република Хрватска/; Неограниченост временског трајања мере, условљено проценом надлежног суда /Босна и Херцеговина, Република Српска/; Прикривени иследник може ба буде, осим полицијског службеника и друго лице /Република Србија, Република Словенија, Република Италија/ Прикривени иследници се могу користити у превентивне сврхе /Савезна Република Немачка, Република Италија/.

Међународни правни стандарди и међународна сарадња у области примене института прикривеног иследника, имају веома важан контекст, с обзиром на чињеницу да делатност криминалних група на чијем откривању и доказивању се ангажује прикривени иследник, по правилу има међународни карактер. Република Србија је потписник већине релевантних међународних докумената. Међутим, стиче се утисак да у примени међународних правних стандарда није учињен потребан помак, а тамо где јесте, углавном се ради о испуњавању форме без практичног установљавања заједничких мера. У овом контексту, кандидат подсећа на чињеницу да су у појединим веома важним међународним документима, државе

потписнице подстакнуте да у области примене посебних истражних метода закључују одговарајуће билатералне и мултилатералне споразуме или аранжмане, у циљу унапређења борбе против организованог и тешког криминалитета уопште. Ово је такође веома важно и у области међународне полицијске сарадње у којој је „инертност“ надлежних органа /примарно Министарства унутрашњих послова/ евидентна, што се доказује чињеницом да је одређен број билатералних и мултилатералних споразума потписан а да процедуралне обавезе њиховог потврђивања још увек нису окончане.

Један од веома важних резултата до којих се дошло у раду на овој дисертацији јесу и одређене препоруке и предлози *de lege ferenda* које, по ставу кандидата, доводе до ефикасније примене овог најзначајнијег процесног и криминалистичког института. Међу не малим бројем предлога и препорука овог карактера пажњу заслужују следећи:

1) *Измене и допуне кривичног законодавства у правцу:* проширивања кривичноправног оквира – *каталога кривичних дела* за која може да се примени мера ангажовања прикривеног иследника; измена одредби које се односе на време трајања ангажовања прикривеног иследника, у смислу да прва фаза његове примене може да траје најдуже *шест месеци*, са могућношћу продужења највише још два пута по шест месеци; прописивање *дужности јавном тужиоцу* који је поднео захтев за примену мере, да континуирано, преко периодичних извештаја, односно *периодичних анализа /месечних/ са хендлером, врши процену делатности прикривеног иследника*, и о томе по својој процени или на захтев обавештава истражног судију који је донео наредбу; измена одредбе која се односи на овлашћење за одређивање прикривеног иследника, у смислу да прикривеног иследника одређује *надлежни руководилац Дирекције полиције, односно надлежни руководилац Службе безбедности, или нижи руководилац по њиховом овлашћењу*; измена одредбе која се односи на процесни значај података и доказа које је прикривени иследник прикупио током ангажовања у смислу да се прикупљени подаци и докази који се не односе на кривично дело за које је донета наредба, *могу користити у кривичном поступку ако се односе на кривична дела организованог криминала, корупције и других изузетно тешких кривичних дела, законом прописаних.*

2) *Увођење делатности информатора у законодавни оквир*, у смислу да се у изузетним случајевима информатор може ангажовати на прикупљању података и доказа који су неопходни за утврђивање постојања основа сумње да су три или више лица извршила или ће извршити каталошки одређено кривично дело. У овом контексту информатор /као институт који сублимира постојећу улогу информатора и сарадника/ и даље би примарно остао криминалистички институт, али би у изузетним случајевима могао да добије процесни статус.

3) *Примена међународних правних стандарда*, у области примене института прикривеног иследника на начин да надлежни органи Републике Србије, у оквиру препорука и охрабрења из усвојених међународних конвенција, закључе већи број одговарајућих билатералних и мултилатералних споразума који ће допринети унапређењу делатности института прикривеног иследника.

4) *Јачање и усавршавање концепта међународне кривичноправне и међународне полицијске сарадње*, у области примене прикривених метода, у циљу унапређења делатности прикривеног иследника, како са аспекта обуке, техничке подршке и размене прикривених иследника, тако и са аспекта спровођења заједничких операција.

5) *Стварање претпоставке за ангажовање прикривеног иследника*, у смислу превазилажења присутних проблема који су у претходном периоду утицали

на број примењених мера, међу којима се посебно истичу : неадекватна организациона структура у чијој је надлежности делатност прикривеног иследника; неадекватна персонална решења на нивоу руководно – извршне функције у надлежној организационој јединици; неадекватна координација надлежних служби на нивоу Дирекције полиције, односно на нивоу криминалистичке полиције, као претпоставке дефинисања области /потенцијалне мете/ за ангажовање прикривеног иследника и неадекватна материјална и техничка средства која су неопходна за свеобухватну делатност прикривеног иследника.

6) *Успостављање централизоване организационе структуре на нивоу криминалистичке полиције, у форми „Криминалистичко – обавештајног система“, у чијем саставу би били обједињени послови прикривеног иследника, криминалистичко – обавештајни послови, послови криминалистичко – оперативне и криминалистичко – обавештајне аналитике, послови специјалне истражне технике и рад са изворима информација – обавештајним изворима.*

7) *Правилно успостављање контроле рада прикривеног иследника и „контроле контролора“, као веома значајног питања у области спровођења мере, конкретније речено, решавање питања, на који начин се фактички врши контрола рада прикривеног иследника. Поред обавезе сачињавања периодичних извештаја /који могу да буду стереотипни/, који се по важећим законским одредбама не достављају јавном тужиоцу и истражном судији /осим завршног извештаја/ не постоји други вид непосредне контроле од стране „екстерних“ органа /јавног тужиоца и истражног судије/ што по ставу кандидата може негативно да се одрази на цео ток операције и њен коначни исход. У том смислу сматра се целисходнијим, /да поред обавезе сачињавања периодичних извештаја од стране прикривеног иследника, и обавезе вођења дневника од стране хендлера/, одржавање континуираних /седмодневних/ радних контаката између јавног тужиоца и хендлера, на којима би се заједнички констатовале чињенице о току, могућем кретању и исходу конкретне прикривене операције и сачињавали заједнички извештаји /на месечном нивоу/. Овим би се руководна функција јавног тужиоца остварила у правом смислу те речи и омогућило његово непосредније руковођење операцијом прикривеног иследника. Са друге стране на овај начин би се избегло сачињавање „стереотипних“ извештаја од стране прикривеног иследника, створио би се бољи основ за евентуално продужење мере, односно за евентуално њено обустављање, као и ефикаснији систем заштите људских права. Алтернативна функција јавног тужиоца која подразумева „могућност“, била би прописана као „дужност“, да активно учествује од фазе која претходи достављању иницијативе полиције за примену мере, преко подношења захтева истражном судији, до самог окончања операције.*

8) *Промена методологије полицијске делатности, која претходи иницијалном акту за примену мере ангажовања прикривеног иследника, односно којом се прикупљају обавештајни подаци и докази на којима се темељи основ сумње, за примену мер. Конкретније речено, иницијални документ који се доставља јавном тужиоцу, морао би да прати и формиран предмет, који садржи обавештајне податке и доказе на основу којих се неспорно указује на основ сумње /не на индицију/ да су одређена лица извршила или ће извршити одређено кривично дело, и неспорно доказује да се применом других мера нису могли обезбедити докази, односно да се на други начин кривично дело није могло открити, доказати или спречити, или би то изазвало несразмерне тешкоће, односно велику опасност. Овакав методолошки приступ који је заснован на оперативном, обавештајном и аналитичком процесу, представљао би, по ставу кандидата, једну од важних претпоставки за успешно ангажовање прикривеног*

иследника, гарантовао би поштовање начела супсидијарности и сразмерности и био би у функцији заштите основних људских права.

9) *Увођење делатности полиције у процедурални /процесни/ оквир*, који подразумева право и дужност полиције да у конкретном случају достави иницијални извештај /са прилогом/, на основу кога ће јавни тужилац заснивати свој захтев, а истражни судија наредбу за ангажовање прикривеног иследника.

На крају у вези са овим још једном истичемо и чињеницу да је на основу анализе садржаја рада, у контексту постављене генералне хипотезе и изведених премиса, нарочито у компаративном приказу и закључку, потврђена хипотеза да је примена института прикривеног иследника као субјекта у откривању кривичних дела и учинилаца у Републици Србији компатибилна са применом прикривених иследника као субјеката у откривању кривичних дела и учинилаца у Европи. Извршеном дескриптивном анализом и класификацијом правних и криминалистичких аспеката, дошло се до сазнања о битним чињеницама и карактеристика института прикривеног иследника као субјекта у откривању кривичних дела и њихових учинилаца, што у одређеној мери употпуњује научно – теоријску мисао и доприноси унапређењу његове практичне, правне и криминалистичке делатности, остављајући простора новим истраживањима.

7. Применљивост и корисност резултата у теорији и пракси

Научни резултати докторске дисертације мр Војислава Јовића, под називом *Прикривени иследник као субјекат откривања кривичних дела и учинилаца* корисни су и примељиви како у области кривичноправне и криминалистичке теорије, тако и у пракси откривања и доказивања организованог и других најтежих облика криминалитета. Основни теоријски значај рада јесте афирмисање нових метода откривања и доказивања најтежих облика криминалитета и доказивање њихове незаобилазне улоге на пољу борбе против ове изузетно негативне друштвене појаве. Премда у сасвим ограниченом обиму, емпиријски налази дисертације у потребној мери афирмишу став кандидата о месту и улози ове методе у откривању и доказивању посматране врсте криминалитета. Резултати спроведеног емпиријског истраживања указују на изузетан учинак овог института не само у откривању и доказивању организованог и других тешких облика криминалитета већ и у његовом спречавању што посматрано са аспекта генерално-превентивне функције има више него позитиван ефекат. Резултати дисертације, с обзиром на своју аргументованост, биће од велике користи како у будућем нормирању проблематике прикривеног иследника и других нових метода откривања и доказивања најтежих облика криминалитета тако и за њихову адекватну примену. Примену која мора да обезбеди два циља. То су: успех на пољу борбе против криминалитета и заштита међународним актима и домаћим законодавством загарантованих слобода и прва грађана, што није нимало лако постићи с обзиром на природу и суштину овог института.

Ако се предње наведеном дода и чињеница да је у времену чији смо савременици један од приоритетних задатака друштва као целине управо што успешнија борба против криминалитета, и то посебно његових најтежих облика онда се са сигурношћу може закључити да су резултати до којих се дошло у овој дисертацији у складу и са тим задатком, што још више утиче на њихову актуелност и криминално-политичку оправданост.

8. Начин презентирања резултата научној јавности

Према постојећем плану, резултати докторске дисертације биће презентирани на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству који ће за тему имати питања нових метода откривања и доказивања организованог и других тешких облика криминалитета уопште, као и објављивањем научних радова у домаћим и иностраним часописима и зборницима. У вези са овим посебно треба истаћи чињеницу да се већ у припреми налазе два рада за објављивање у два научна часописа.

III. ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласна у оцени да је докторска дисертација кандидата мр Војислава Јовића, под називом *Прикривени следник као субјекат откривања кривичних дела и учинилаца* подобра за јавну одбрану.

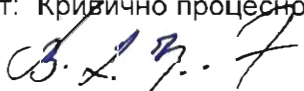
IV. ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу изнете оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата мр Војислава Јовића, под називом *Прикривени следник као субјекат откривања кривичних дела и учинилаца* испуњава све услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета у Крагујевцу да прихвати овај Извештај и одобри јавну одбрану докторског рада.

У Крагујевцу,
11. 01. 2010.

Чланови Комисије:

Проф. др Станко Бејатовић, ментор,
редовни професор Правног факултета у Крагујевцу,
ужа научна област: Кривично правна,
предмет: Кривично процесно право

Проф. др Војислав Ђурђић,
редовни професор Правног факултета у Нишу
ужа научна област: Кривично правна,
предмет: Кривично процесно право

Проф. др Бранислав Симоновић,
редовни професор Правног факултета у Крагујевцу
ужа научна област: Кривично правна,
предмет: Криминалистика